

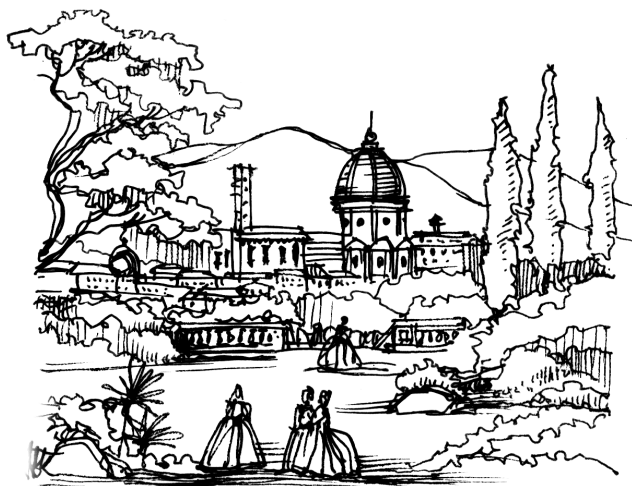
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЛАНДШАФТНА ГРАФІКА ТА МОДЕЛЮВАННЯ

Частина 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних та самостійних робіт для здобувачів спеціальності
«Садово-паркове господарство» першого (бакалаврського) рівня

ОДЕСА
Видавець С. Л. Назарчук
2026

**УДК 712(076)
Л222**

Укладачі:

А. О. Кадуріна, кандидат архітектури, доцент кафедри ботаніки, фізіології рослин та садово-паркового господарства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Рецензенти:

Л. В. Левчук, кандидат біологічних наук, директор Ботанічного саду Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

О. Л. Моргун, кандидат архітектури, доцент кафедри морського та цивільного будівництва і архітектури Одеського національного морського університету.

*Рекомендовано до друку вченою радою
біологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 9 від 28 травня 2026 р.*

Л222 **Ландшафтна графіка та моделювання** : метод. рек. до практ. та самост. робіт для здобувачів спец. «Садово-паркове господарство» першого (бакалавр.) рівня / уклад. А. О. Кадуріна. Одеса : Видавець С. Л. Назарчук, 2026. Ч. 1. 52 с.

Методичні рекомендації «Ландшафтна графіка та моделювання» до практичних та самостійних робіт для здобувачів спеціальності «Садово-паркове господарство» першого (бакалаврського) рівня містять інформацію про різні техніки архітектурно-художньої подачі проєкту на рівні благоустрою територій садів та парків. Вказано нормативні особливості оформлення ландшафтних креслунків та різні види художньої подачі проєктів з використанням: графічної, акварельної, гуашевої та змішаної технік, — у вигляді рекомендацій до проведення практичних занять та виконання самостійних робіт, питань для контролю.

УДК 712(076)

ЗМІСТ

Вступна частина	4
Практичне заняття №1	
Вправи на «постановку руки»	7
Практичне заняття №2	
Графічне зображення різних видів покриттів	10
Практичне заняття №3	
Зображення антуражу (дерев та чагарників) в графічній техніці	12
Практичне заняття №4	
Графічне зображення каменів, скальних порід в сполученні з водою (каскади, водоспади, струмки).	15
Практичне заняття №5	
Побудова креслунків в ландшафтному дизайні	17
Практичне заняття №6	
Вправи в техніці академічного відмивання	24
Практичне заняття №7	
Побудова світлотіней на об'ємних тілах (гранях та обертанні)	27
Практичне заняття №8	
Створення малюнку складного багаторівневого топіарія в змішаній техніці (відмивання + графіка).	34
Практичне заняття №9	
Малюнок дерев та кущів в різних техніках з використанням гуаші	37
Практичне заняття №10	
Зображення різних видів кладки стін та мощення в гуаші.	42
Список рекомендованої літератури.	49

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Методичні вказівки виконані відповідно до діючої програми по дисципліні «**Ландшафтна графіка та моделювання**». У методичних вказівках розглядаються різні техніки дизайнерські-художньої подачі проекту на рівні благоустрою території та формування архітектурного просторового середовища об'єкта в цілому. Використання різних образотворчих матеріалів і технік допомагає більш професійно відобразити навколишній нас мир, світ існуючих та майбутніх садів та парків, оскільки в кожного графічного матеріалу свій характер, кожна техніка має свої пластичні особливості: туш — перо дає чітку або легку, ажурну лінію; гуаш — глуху і м'яку; акварель — розмиту та легку, фломастер залишає соковиті штрихи однакової товщини.

Мета дисципліни «Ландшафтна графіка та моделювання» полягає у формування у майбутніх фахівців спеціальності знань, умінь та навичок необхідних для зображення та моделювання ландшафтів та їхніх елементів з застосуванням різних видів ландшафтної графіки та макетування.

Завдання:

- Вивчення основ оформлення креслень (умовні позначення, товщини ліній, правила постановка розмірів, шрифти та ін.), основи побудови перспективи.
- Засвоєння методів зображення різноманітних видів структур та фактур в ландшафтному проектуванні, прийоми стилізації зображень антуражу, стафажу, розаріїв, альпінаріїв, водних пристроїв та ін. у проектній графіці.
- Вивчення колористичних та композиційних основ проектування ландшафту.
- Засвоєння основ об'ємно-просторового моделювання та макетування різних елементів ландшафту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен *знати*:

- основи композиції та колористики;
- теорію графічного моделювання в ландшафтному проектуванні;
- методи зображення містобудівних утворень, антуражу, малих форм, водних пристроїв та ін.;
- методи стилізації зображень форм та матеріалів;
- методи побудови перспективи та об'ємно-просторового моделювання елементів ландшафту.

вміти:

- творчо підходити до графічного рішення проектів, чітко вирішувати графічно композиційні задачі, зображати споруди та будівлі, а також їх елементи;

- індивідуально підходити до вибору технік зображення;
- володіти методами зображення різноманітних видів структур та фактур;
- володіти шрифтовою графікою та методами зображення різних елементів ландшафту;
- вміти створювати макети різних елементів ландшафтного середовища.

Згідно з робочою програмою курсу, більшість тем практичних занять розраховано на 2 ак. год., але є більш складні теми, які потребують більше часу для пропрацювання (4 ак. год., або 6 ак. год.).

Теоретичні відомості

Інструменти в ландшафтній графіці

Олівці прийнятий розділяти по твердості грифеля: вона позначається буквами М (або В) — м'який, і Т (або Н) — твердий. Проміжний тип (стандартний твердий-м'який олівець) крім сполучень ТМ і НВ може також бути відзначений буквою F.

9H 8H 7H 6H 5H 4H 3H 2H H F HB B 2B 3B 4B 5B 6B 7B 8B 9B

Самий твердий > Середній > Самий м'який

Механічний олівець. Для малюнка, ескизування в архітектурній графіці широко використовуються товсті автоматичні цангові олівці із грифельними стрижнями м'якістю В, 2В, 4В, 6В.

Лінери мають маркування, що позначає товщину ліній, для накреслення яких призначений кожний інструмент. В ландшафтній графіці особливо широко використовуються лінери:

- для накреслення тонких ліній — 0,1; 0,15; 0,2мм
- для накреслення середніх ліній — 0,25; 0,3; 0,35мм
- для накреслення товстих ліній — 0,5; 0,7; 0,8мм
- для заливання тушшю поверхонь креслярського зображення — 1,0; 1,2; 1,4мм.

Кисті за формуою розділяються на:

- **Круглі, білячі або колонкові кисті** — кисті із круглим в'язанням волосяного закінчення (для роботи з аквареллю).
- **Плоскі** (з свинячої щетини) — кисті із плоским в'язанням волосяного закінчення (для роботи з гуашшю).
- **Флейцеві** — кисті із широким плоским в'язанням волосяного закінчення.

Маркування кистей цифровими індексами:

- **Тонкі кисти** — для відмивання зображень дрібних деталей і невеликих поверхонь зображення — № 1, 2.
- **Середні кисти** — для відмивання зображень середніх по величині й площі деталей і поверхонь зображення — № 3, 5, 8.
- **Товсті кисти** — найбільш зручні для тушевого відмивання аквареллю великих по площі деталей і поверхонь зображення — № 10.

Туш — чорна фарба, що не втрачає згодом інтенсивності тону. При сильному розведенні водою дає сірий тон. Туш служить для креслення, малювання (пером і кистю) із застосуванням штрихування, заливання й відмивання, часто в сполученні з олівцем і вугіллям.

Акварель. У навчальному малюванні застосовують набори в 10-16 фарб.

В ландшафтній графіці в більшості випадків акварель використовується як матеріал у відмиванні.

Художній папір, акварельний папір. Для роботи акварельними фарбами папір повинен бути найкращої якості. Чудово, якщо в його склад входить бавовна або льон. Щоб перевірити наявність бавовни, можна потягнути уздовж, якщо папір розтягується та пружинить, подібно тканини, перед вами те, що потрібно. Підійде білий щільний папір: креслярської, ватманська, ватманська й торширована. Головне, щоб виконувалися наступні вимоги:

- кольори білий (іноді — з тоном), постійний, матовий;
- структура може бути різної зернистості, причому, грубозерниста краща для великих об'єктів і, за рахунок гри світла, дає ефект обсягу;
- відсутність деформації та сторонніх плям після висихання фарби.

Гуаш. Суть відмінності гуаші від таких матеріалів як китайська туш або акварель у тім, що нанесення гуаші на поверхню зображення виходить щільний, непрозорий шар фарби. Для роботи з гуашшю використовуються великі та плоскі кисти з м'якого волосся колонка та білки. Щетинні кисти та флейци застосовуються рідше. Якісна гуаш при розмішуванні дає рівний, тонкий шар фарби без пухирців і згустків.

Маркери, які використовуються в ландшафтній графіці в техніці скетчингу бувають 2-х типів: класичні маркери (фломастер — долото) та акварельні маркери (кисть — лінер).

Практичне заняття №1

ВПРАВИ НА «ПОСТАНОВКУ РУКИ»

Мета: навчитися малювати різні види ліній та писати архітектурним шрифтом.

Питання для підготовки:

1. Архітектурний шрифт
2. Малювання різних типів ліній

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман А-3, прості олівці В, 2В, гумка, зошит в клітинку, лінер 0,3).

Завдання:

- Ознайомитися з особливостями написання різних видів архітектурного шрифта.
- Навчитися варіювати товщиною ліній, не відводячи олівець від аркуша.

Всі надписи в ландшафтних проєктах здійснюються архітектурним шрифтом (рис. 1).

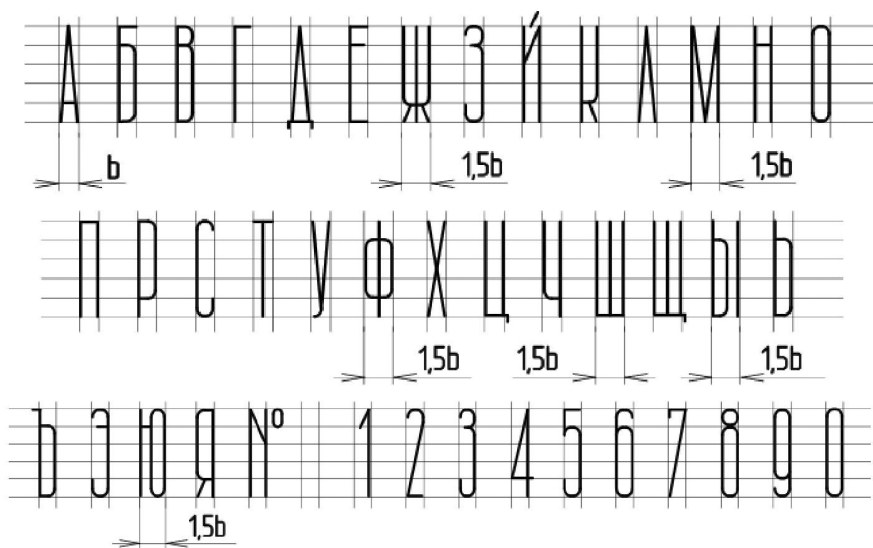
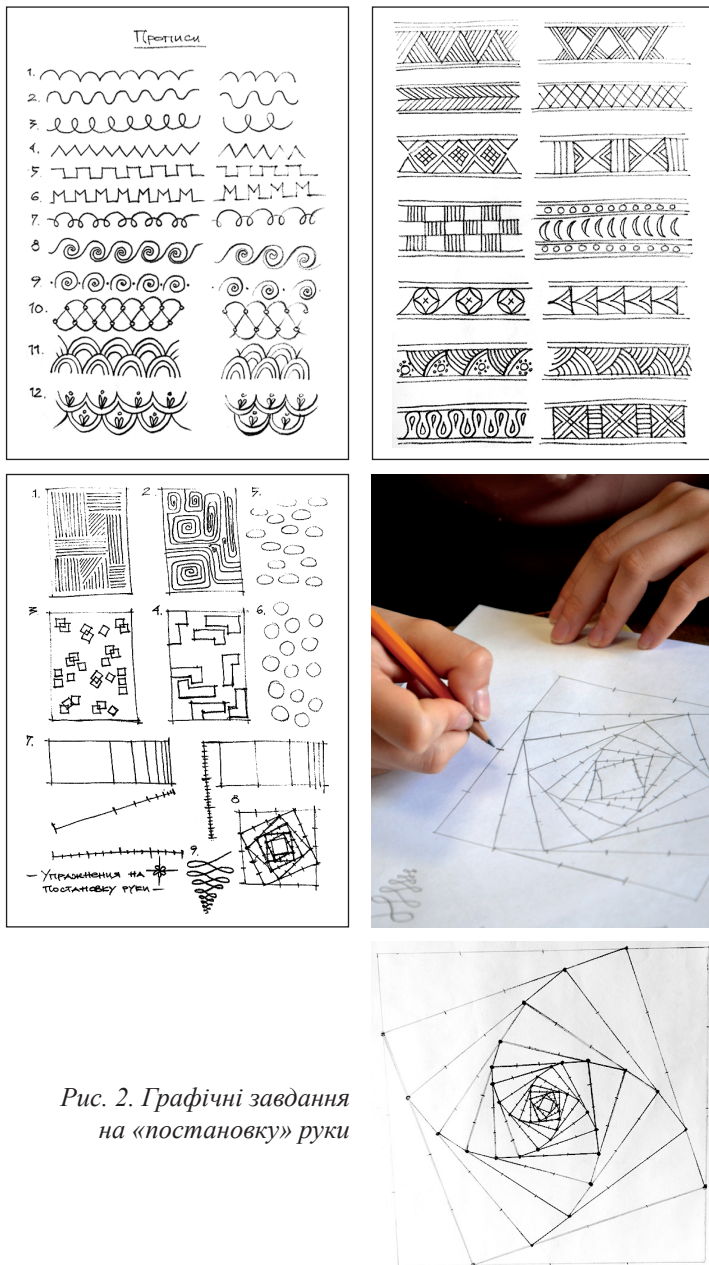

Рис. 1. Архітектурний шрифт

Теоретичні відомості

Практична частина

Необхідно виконати ряд графічних завдань з повторенням різноманітних форм, елементів, орнаментів простим олівцем на ватмані формату А-3 (рис. 2). Прописати всі літери українського алфавіту архітектурним шрифтом за зразком майже до кінця зошита. На останній сторінці написати архітектурним шрифтом цитату з улюбленої книги обсягом 5-6 речень.

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно правил оформлення ландшафтних малюнків та написання шрифту:

<https://www.youtube.com/watch?v=eGUDQ1F5tco>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Чим архітектурний шрифт відрізняється від технічного, інженерного?
2. Які види архітектурного шрифту ви знаєте? Напишіть зразок.

Рекомендована література

1. Кадуріна А.О. Ландшафтна графіка та моделювання: методичні вказівки для студентів 2-го курсу спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Частина 1. Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2021. 44 с.
2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №2

ГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ПОКРИТТІВ

Мета: навчитися малювати різні види газону та мощення лінером.

Питання для підготовки:

1. Особливості зображення спортивного газону.
2. Особливості зображення мавританського газону.
3. Види мощення в саду та їхні графічні зображення.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман А-3, механічний простий олівець, лінійка, гумка, лінер 0,3; 0,2).

Завдання:

- Ознайомитися з зображенням різних видів газону та мощення.
- Навчитися їх малювати.

Теоретичні відомості

Існують різні типи газонів, але принципово їх можна розділити на дві групи: регулярний газон (зображується геометрично, регулярно) та мавританський з різнотрав'я (зображується «живописно», нерегулярно) (рис. 3). Для мощення доріжок використовують: бетонні плити, брекчію, ФЕМ (фігурні елементи мощення), торцеву шашку, палубну дошку, кlinkерну цеглу та мармурову крихту (рис. 4).

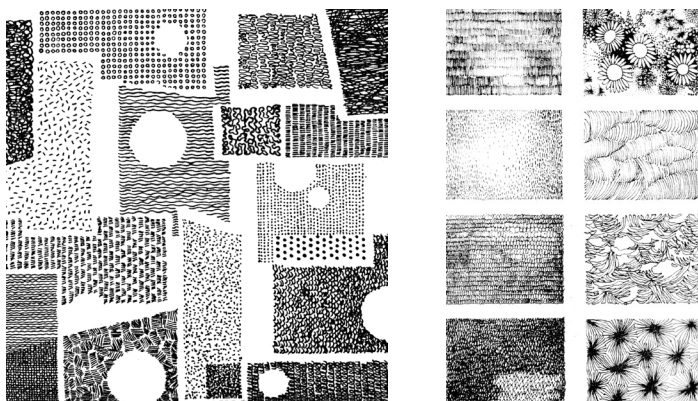

Рис. 3. Графічне зображення різних видів газону

Практична частина

Зобразити різноманітні види газону (спортивний, мавританський та ін.) та різні види мощення за допомогою різних варіантів стилізації.

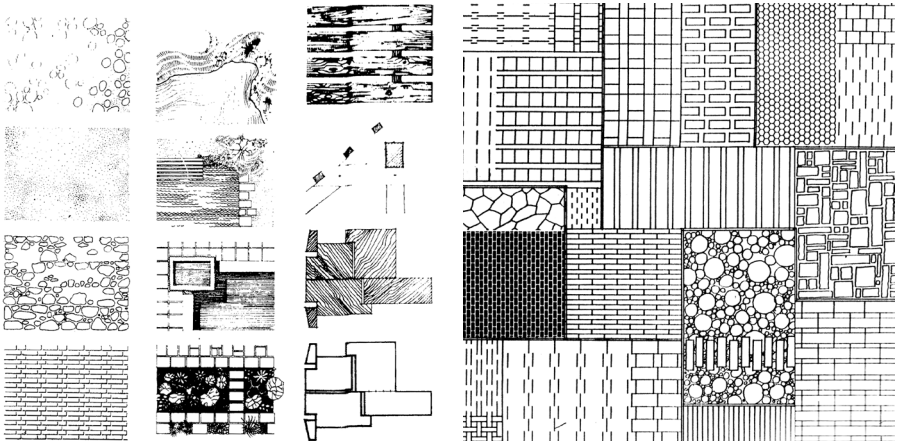

Рис. 4. Види графічного зображення мощення

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно технік зображення газону та різних видів покриттів:

<https://www.youtube.com/watch?v=8vmdcYLB5Ck&t=3s>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Які види газону ви знаєте?
2. Чим відрізняється зображення іспано-мавританського газону від спортивного?
3. Назвіть види мощення для саду.

Рекомендована література

1. Barrington Barber. The Ultimate Guide to Drawing: Skills & Inspiration for Every Artist. Arcturus Publishing, 2021. 608 p.
2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №3

ЗОБРАЖЕННЯ АНТУРАЖУ (ДЕРЕВ ТА ЧАГАРНИКІВ) В ГРАФІЧНІЙ ТЕХНІЦІ

Мета: навчитися малювати дерева на генплані та в антуражі.

Питання для підготовки:

1. Види дерев.
2. Діаметри крон різних видів дерев.
3. Різниця в зображеннях хвойних та листяних дерев.
4. Принципи зображення груп, масивів дерев, чагарників, стрижених живих загорож.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман А-3, механічний олівець, гумка, лінійка 30 см, лінійка з кружечками, лінер 0,3).

Завдання:

- Ознайомитися з видами зображень дерев, чагарників
- Навчитися зображати всі види озеленення на рівні генплану та антуражу (рис. 5, 6).

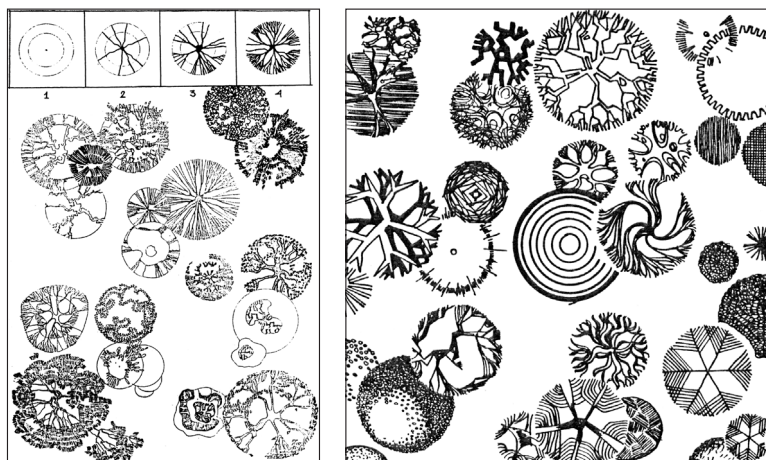

Рис. 5. Графічне зображення дерев на генплані

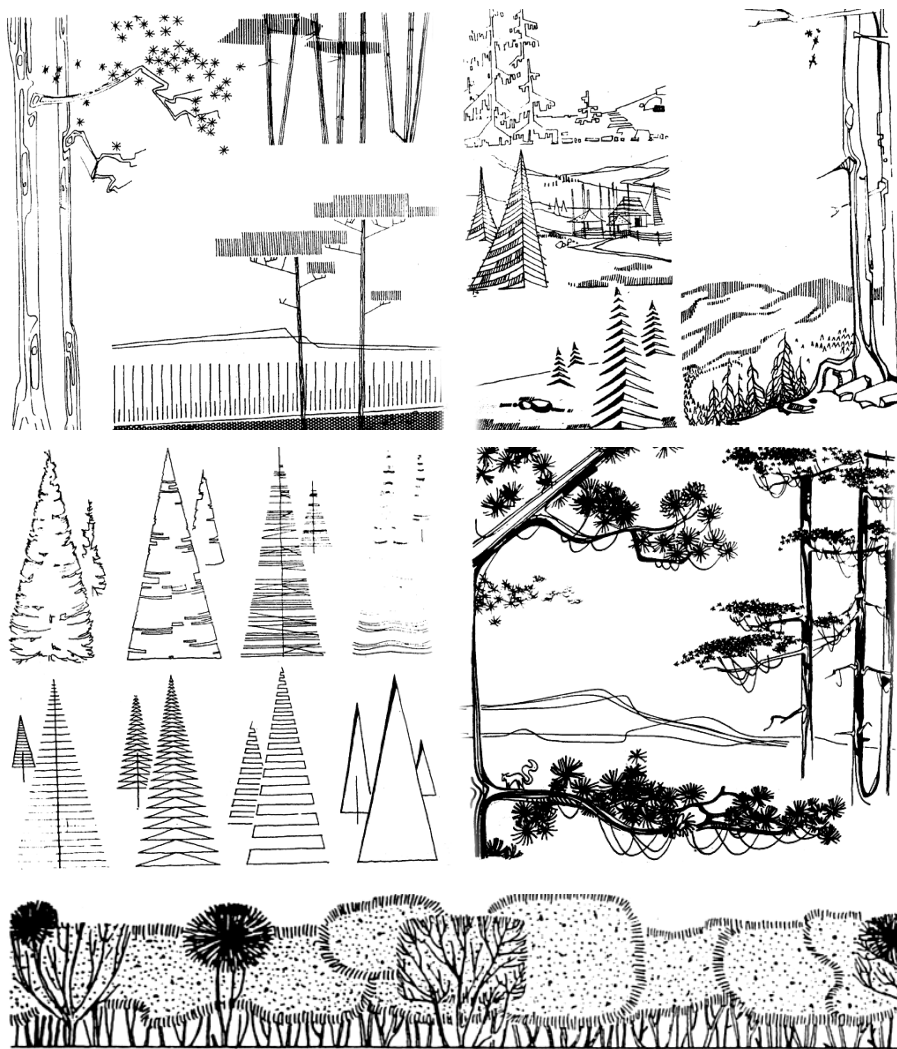

Рис. 6. Стилiзоване зображення антуражу на розгортках

Теоретичні відомості

Графічні засоби подачі дерев в різних видах креслюнків

Дерева-крупноміри мають діаметр крони приблизно 10 метрів, звичайні дерева — 5–6 метрів, карликові дерева — 3 метри, колоноподібні — 1 метр.

На прикладі зображення декоративних і плодкових дерев з діаметром крони 5–6 м на генплані: якщо вони зображені в масштабі М 1:100, то мають діаметри 5–6 см, М 1:200 — 2,5–3 см (рис. 4). Антураж — це зображення деталей пейзажу в проектному кресленні. Стилзація дерев і чагарників у фронтальній проекції залежить не тільки від обраного природного аналога, але й від характеру проєктованого архітектурного середовища, конфігурації й стильових особливостей будівлі, що повинне органічно вписати в антураж, природне оточення (рис. 5).

Практична частина

Намалювати листяні, хвойні дерева та чагарники на генплані та в антуражі. При цьому потрібно використати не менше ніж 7 варіантів стилзацій.

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно графічних засобів подачі дерев в різних видах креслюнків:

https://www.youtube.com/watch?v=-_12K6lt6sg

<https://www.youtube.com/watch?v=HOzVvIGHJ58>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Яку принципово види дерев ви знаєте?
2. Назвіть діаметри крон різних видів дерев.
3. Як малюються групи, масиви дерев, чагарників, стрижені живі загорожі?
4. Чим відрізняються зображення хвойних та листяних дерев?

Рекомендована література

1. Кадуріна А.О. Ландшафтна графіка та моделювання: методичні вказівки для студентів 2-го курсу спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Частина 1. Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2021. 44 с.
2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №4

ГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ КАМЕНІВ, СКАЛЬНИХ ПОРІД В СПОЛУЧЕННІ З ВОДОЮ (КАСКАДИ, ВОДОСПАДИ, СТРУМКИ).

Мета: навчитися графічно зображати камені, скелі в саду.

Питання для підготовки:

1. Форми каменів в саду.
2. Види кам'янистих садів та їхні графічні зображення.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман А-3, олівець НВ, В, гумка, лінійки 10 та 30 см, лінери 0,3; 0,5; 0,8).

Завдання:

- Ознайомитися з основними видами садів каменів.
- Навчитися малювати композиції каменів в 2–3 проекціях, в об'ємі.

Теоретичні відомості

Графічне зображення каменю в різних сполученнях в ландшафті

Графічне зображення каменів в ландшафті має бути стилізованим (рис. 7).

Рис. 7. Стилізоване зображення каменю в ландшафті

Практична частина

Зобразити групу каменів в 2-х проекціях, з постановкою розмірів на рівні генплану та фронтальної проекції (висотні відмітки).

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно графічного зображення композицій з каменів:

<https://www.youtube.com/watch?v=k0etRVOPr2w&t=33s>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Які основні види каменів ви знаєте?
2. Назвіть типи кам'янистих садів.
3. Чим рокарій відрізняється від альпінарію?

Рекомендована література

1. Barrington Barber. The Ultimate Guide to Drawing: Skills & Inspiration for Every Artist: Arcturus Publishing, 2021. 608 p.
2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №5

ПОБУДОВА КРЕСЛЮНКІВ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Мета: навчитися створювати генплан та розгортку саду з урахуванням всіх нормативів щодо правил зображень елементів та їхніх розмірів.

Питання для підготовки:

1. Правила оформлення креслюнків.
2. Правила постановки розмірів.
3. Стилзація фігури людини.
4. Стафаж.
5. Правила побудови перспективи

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман А-3, механічний олівець, гумка, лінійки 10 та 30 см, циркуль, транспортир, лінійка з кружечками, лекала, лінери 0,1; 0,3; 0,5).

Завдання:

- Ознайомитися з нормативами щодо оформлення ландшафтних креслюнків.
- Навчитися проставляти розміри на генплані та висотні відмітки на розгортці.

Теоретичні відомості

Правила оформлення креслень і малюнків ландшафту

Існує ряд правил щодо оформлення графічних креслюнків в архітектурно-ландшафтній графіці. Вони є універсальними для архітектурних, дизайнерських та ландшафтних креслюнків (рис. 8–11).

Генеральний план (генплан) — архітектурне креслення, що представляє собою масштабне зображення проєктованої будівлі, спорудження або комплексу на підставі зі схематичним позначенням входів і під'їздів до нього, елементів благоустрою та озеленення на прилягаючій ділянці, транспортних шляхів.

Найчастіше генплан являє собою вид зверху, але в окремих випадках сполучається із планом першого поверху (так званий «розкритий план») проєктованої будівлі. Найбільше часто вживані масштаби для генпланів 1:2000, 1:1000, 1:500, 1:200.

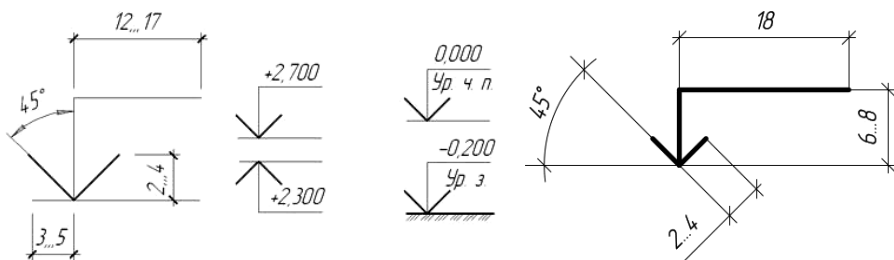

Рис. 8. Правила проставлення висотних відміток

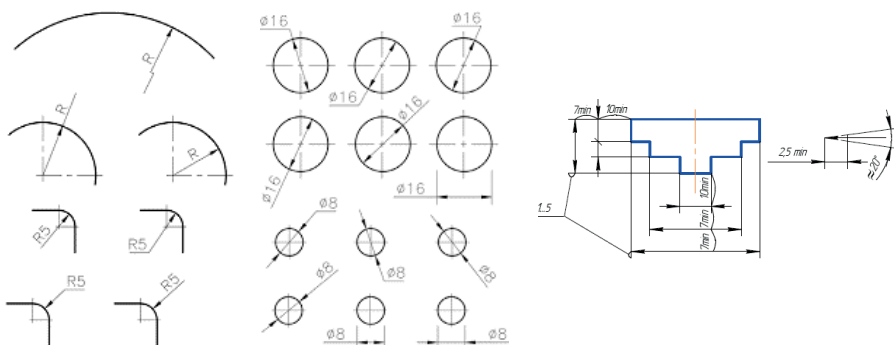

Рис. 9. Правила проставлення розмірів деталей

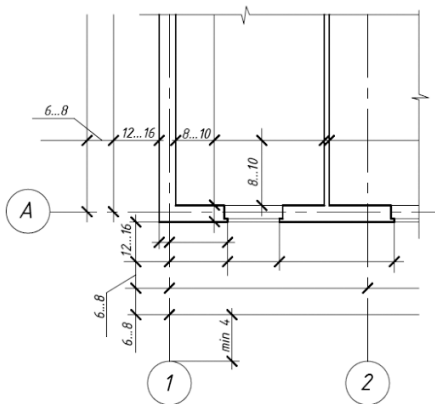

Рис. 10. Правила проставлення розмірів на креслюнках

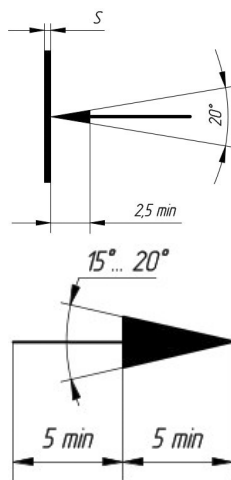

Рис. 11. Правила зображення ліній перетину

При цьому необхідно пам'ятати ряд ергономічних характеристик щодо елементів генплану:

- Ширина доріжок приймається кратної 0,75 м: центральна алея — 1,5 м, можливе розширення за рахунок вставки смуги озеленення, другорядні доріжки в парку — 0,75–1 м.
- Діаметри крон дерев: великого дерева-ординара — 10 метрів, декоративних і плодкових дерев — 5–6 м, карликових — 3 м і колоновидних — 0,5–1 м.
- Ширина ослонів приймається 0,4–0,6 м, довжина = 1,5–3 м.

При графічному зображенні газону, дерев, мощення обов'язково використовується біла смужка шириною 1,5–2 мм, що відокремлює дерева від газону, газон від мощення.

Умовні позначення елементів ландшафтного благоустрою. Графічні засоби подачі різних типів покриттів в ландшафті

Існує ряд правил щодо умовних позначень елементів генплану (рис. 12).

	існуючі споруди		газон із окремими трава		чагарники чагарники в групах
	споруди які зносяться		квітльничий газон		одинарне посаджена чагарника
	проектуєми споруди		існуючі листові дерева		квітльничі з саморічників
	засаджування бетонними плитками чи феза		дерева що підлягають вирубці		квітльничі з самоорічників
	застраховане покриття		дерева що відлягають пересадити		закритий ландшафт
	засаджування з шпекції		проектуємі листові дерева		напіввідкритий ландшафт
	шпекція покриття		змішані листові дерева в групах		відкритий ландшафт
	проектуємі дороги, алеї загальної призначення		чагарники дерева, проектуємі		шпекція озеленення
	паркові дзвон		закритуємі чагарники дерева в групах		композиційні центр
	напрямок руху		чагарники в групах		альпійський
	декоративний водойом		одинарне посаджена чагарників		живильні відновлюючий
	пергола		живильні в		

Рис. 12. Умовні позначення елементів на генплані

На попередніх практичних заняттях студенти проводять обміри території біля учбових корпусів університету. Після вивчення означених тем, вони приступають до виконання першого завдання. При цьому вони можуть (за

бажанням) використовувати зображення стилізованих фігур людей та стафаж (для масштабності).

Грамотне малювання **стилізованих фігур людей**, сходить до розуміння геометричної форми людини і її пропорцій. Звичайно за основу приймається вертикальний прямокутник у пропорції два до восьми. Досвід такого малювання дозволяє досягти й наступного рівня вміння малювати людини — виявлень якоїсь його індивідуальності (вік, професія, характер і т. д.) за рахунок одягу та аксесуарів (рис. 13).

Рис. 13. Стилiзоване зображення фігури людини

Стафаж — другорядні деталі, що не є основною темою зображення, малюнки автомобілів і інших видів транспорту, деталей обладнання, що доповнюють композицію проектного креслення (рис. 14).

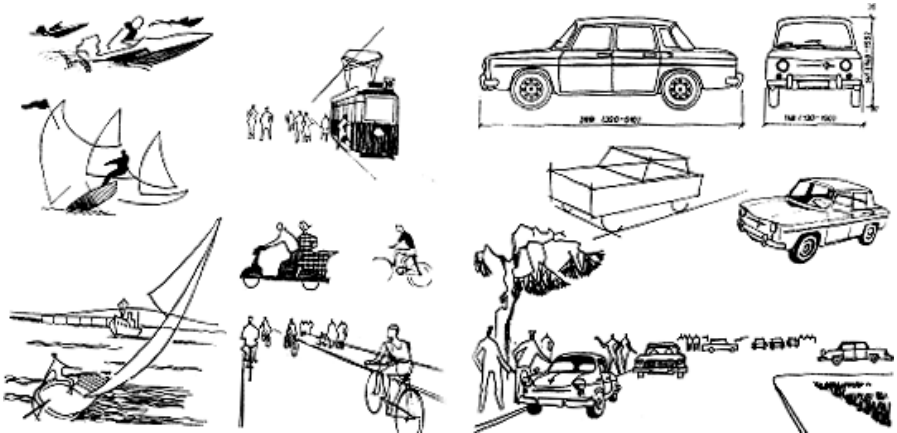

Рис. 14. Стилiзоване зображення стафажу

до неї проводиться лінія с відстанню 1,5–2 висоти об’єкту, наноситься крапка S. Від неї вверх та донизу проводяться лінії до перетинання з проектною площиною, на якій ставляться крапки Fл та Fн. Положення горизонту також підпорядковується рекомендованого кутку зору у вертикальній площині, тобто промінь не повинен виходити з середньої третини цього кута.

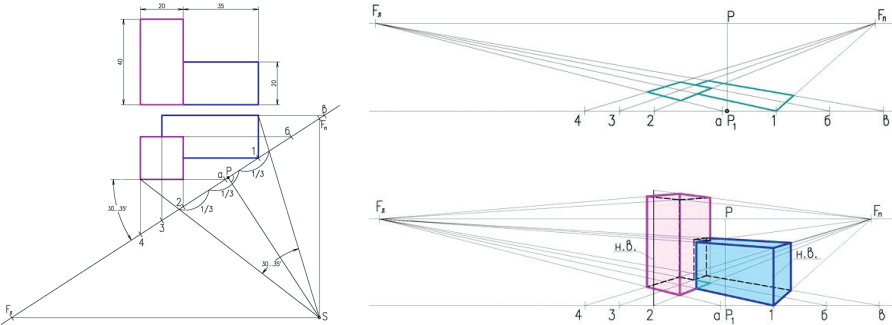

Рис. 16. Побудова перспективи методом архітектора з двома точками сходу

Перспективу зазвичай будують в масштабі збільшення, тому що в натуральному масштабі зображення виходить дрібним. Для побудови перспективи проводимо лінію підстави картини K1 і лінію горизонту h-h. На лінії горизонту відзначаємо положення точок сходу F л, Fн і головної точки P. На підставі картини визначаємо положення підстави головної точки P1.

Після вибору точки зору визначаємо положення точок сходу. Для вертикальних прямих — Fн, для горизонтальних — Fл. Далі визначаємо картинні сліди прямих. Для зручності побудови перспективи картинні сліди вертикальних прямих позначаємо цифрами, горизонтальних — буквами українського алфавіту.

Далі приступаємо до побудови перспективи плану. Для цього на підставі картини відзначаємо положення картинних слідів прямих плану від т. P1. З’єднуємо отримані точки з відповідними точками сходу і наводимо план. Після побудови перспективи плану будуюмо висоти. Кут 1 лежить на картині, тому проектується в натуральну величину. З отриманої точки направляємо лінії також до відповідних точки сходу Fл, Fн. Для побудови висоти другого обсягу натуральну величину висоти відкладаємо в картинному сліді 2 і з отриманої точки проводимо пряму в точку сходу Fн. Таким чином, будуюмо праву бокову стіну, а потім використовуючи ліву точку сходу Fл передню стіну і добудовуємо весь обсяг. Останнім етапом будуюмо лінію перетину двох обсягів, визначаємо видимість.

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно основ побудови перспективи:

<https://www.youtube.com/watch?v=yqyGyjAqilE>

<https://www.youtube.com/watch?v=pWI8qQ3XoZU>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Опишіть правила постановки розмірів на генплані.
2. Розкажіть про правила постановки висотних відміток на розгортках.
3. Які товщини ліній використовуються на креслюнках? Де саме?
4. Стилзація фігури людини. Надайте приклади.
5. Стафаж. Надайте приклади.
6. Розкажіть про правила побудови перспективи.

Рекомендована література

1. Francis D. K. Ching. Architectural Graphics. 6th Ed. New York : John Wiley & Sons Inc, 2015. 272 p.

Практичне заняття №6

ВПРАВИ В ТЕХНІЦІ АКАДЕМІЧНОГО ВІДМИВАННЯ

Мета: навчитися володіти техніками академічного відмивання для надання об'єму елементам проєкту.

Питання для підготовки:

1. Техніки академічного відмивання.
2. Поняття плановості в художній роботі

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (акварельний аркуш, простий олівець В, гумка, стаканчик, акварель, акварельні пензлики №3, 5, палітра).

Завдання:

- Ознайомитися з різними техніками академічного відмивання.
- Навчитися створювати гармонійні варіанти композиції з урахуванням плановості на аркуші.

Теоретичні відомості

Техніки академічного відмивання

Існують різні види академічного відмивання (рис. 17).

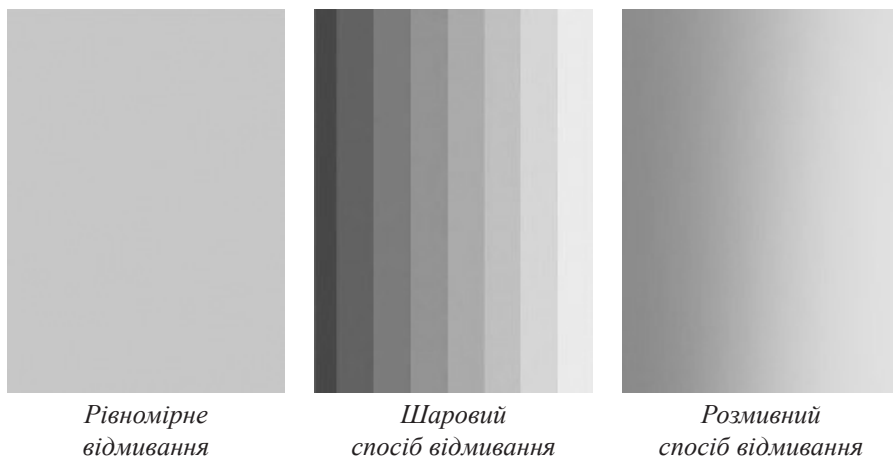

Рис. 17. Види академічного відмивання

1. Рівномірне відмивання.

Щоб рівно залити розчином туші або фарби велику площу (наприклад, фон, велику проекцію), підрамник або дошку з папером слід тримати похило (в межах 30°), що забезпечить рівномірний стікання розчину зверху вниз. Розчин наносять горизонтальними рухами пензля зліва направо і зверху вниз. Такий рух руки зліва направо не дає розчину збиратися в більшу масу, яка може потекти і зіпсувати роботу. Слід зберігати горизонтальність валика по всій ширині. Натік розчину прибирають напіввіджатим пензлем, ні в жодному разі не даючи йому підсохнути. Тон розведеної туші або фарби повинен бути слабким. Для того щоб отримати тон більш насичений або темніше, ніж розведений, зображення покривають кілька разів.

2. Шаровий спосіб відмивання.

Суть його полягає в тому, що площина, яку потрібно відмити від світлого тону до темного, ділять на рівні по ширині смуги (чим дрібніше смуги, тим плавніше виходить перехід від світлого до темному). Потім вся поверхня перекривається слабким світлим тоном розведеною туші. Коли поверхня висохне, тим же розчином починають знову покривати поверхню, залишаючи незайманою першу смугу і так далі.

3. Размивний спосіб відмивання.

При размивному способі відмивання переходи від світла до тіні виявляються не поступово накладенням тонів, а відразу, за один прийом. Спочатку покривають темним розчином верхню частину фрагмента, намітивши приблизно оком кордон переходів. Потім кисть злегка віджимають, обережно змочують кінець кисті чистою водою і, заповнивши в ній таким чином віджатиї розчин, покривають наступну смугу, намагаючись не проводити пензлем по вже покритій поверхні і тільки зливаючи чергове покриття з натіканнями верхньої смуги.

Практична частина

На акварельному аркуші намалювати простим олівцем композицію з різноманітним листям. Використати вивчені способи академічного відмивання з використанням різних кольорів або в монохроматичному варіанті (рис. 18).

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно технік академічного відмивання:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ls620E6YhjI>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

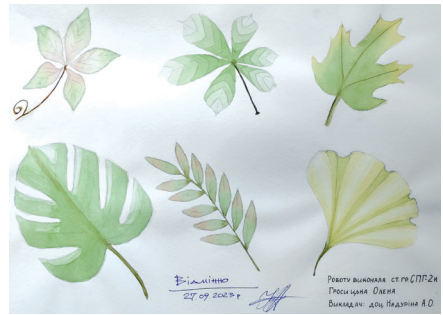
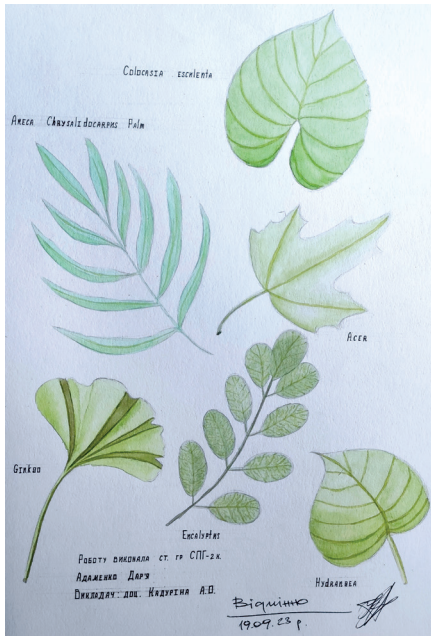

Рис. 18. Техніки академічного відмивання. Приклад студентських робіт

Питання для обговорення та контролю

1. Розкажіть про техніку рівномірного відмивання.
2. Чим відрізняється техніка шарового відмивання (по ізофотам)?
3. Які особливості застосування способу розмивного відмивання?
4. Розкажіть про принципи створення плановості в роботі.

Рекомендована література

1. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №7

ПОБУДОВА СВІТЛОТІНЕЙ НА ОБ'ЄМНИХ ТІЛАХ (ГРАНИХ ТА ОБЕРТАННЯ)

Мета: вміти в об'ємі зображати різні елементи саду, які складаються зі звичайних об'ємних тіл (конусів, пірамід, кубів, циліндрів та ін.).

Питання для підготовки:

1. Побудова граних тіл (куби, піраміди, паралелепіеди).
2. Побудова тіл обертання (куля, конус, циліндр).
3. Світло-тіньові закономірності на об'ємних тілах.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (Інструменти: акварельний аркуш, механічний олівець, лінійки, гумка, лінер №0.3, стаканчик, акварель, акварельні пензлі №3, 5, палітра).

Завдання:

- Ознайомитися з особливостями побудови граних тіл.
- Вивчити закономірності побудови тіл обертання.
- Детально пропрацювати світло-тіньові закономірності на об'ємних тілах.

Теоретичні відомості

Гранні тіла

До граних тіл відносяться: куб, піраміда, різні види призм та ін. Щоб зрозуміти їхню світо-тіньову структуру, потрібно усвідомити ряд термінів стосовно до цього (рис. 19–22).

Світло — яскраво освітлена поверхня. Однак, як би яскраво вона не була освітлена, світло все одно тонується, хоч і досить легко. Щоб визначити, наскільки інтенсивної повинна бути штрихування, можна поставити, наприклад, в натюрморт, аркуш білого паперу для порівняння.

Блик — світла пляма на освітленій поверхні — чистий, відбите світло. Блик — найяскравіше пляма в малюнку, іноді він може бути кольору паперу (але, якщо ви малюєте натюрморт з декількох предметів, на кожному з них можуть бути відблиски різної інтенсивності. А може і взагалі не бути — в залежності від освітлення і матеріалів).

Півтон — прикордонна освітленість, перехід від світла до тіні. Півтони з'являються там, де є непряме освітлення, промені падають на поверхню предмета під кутом. Як ви розумієте, таких перехідних тонів може бути безліч. У літературі можуть траплятися різні назви: напівсвітло, півтінь.

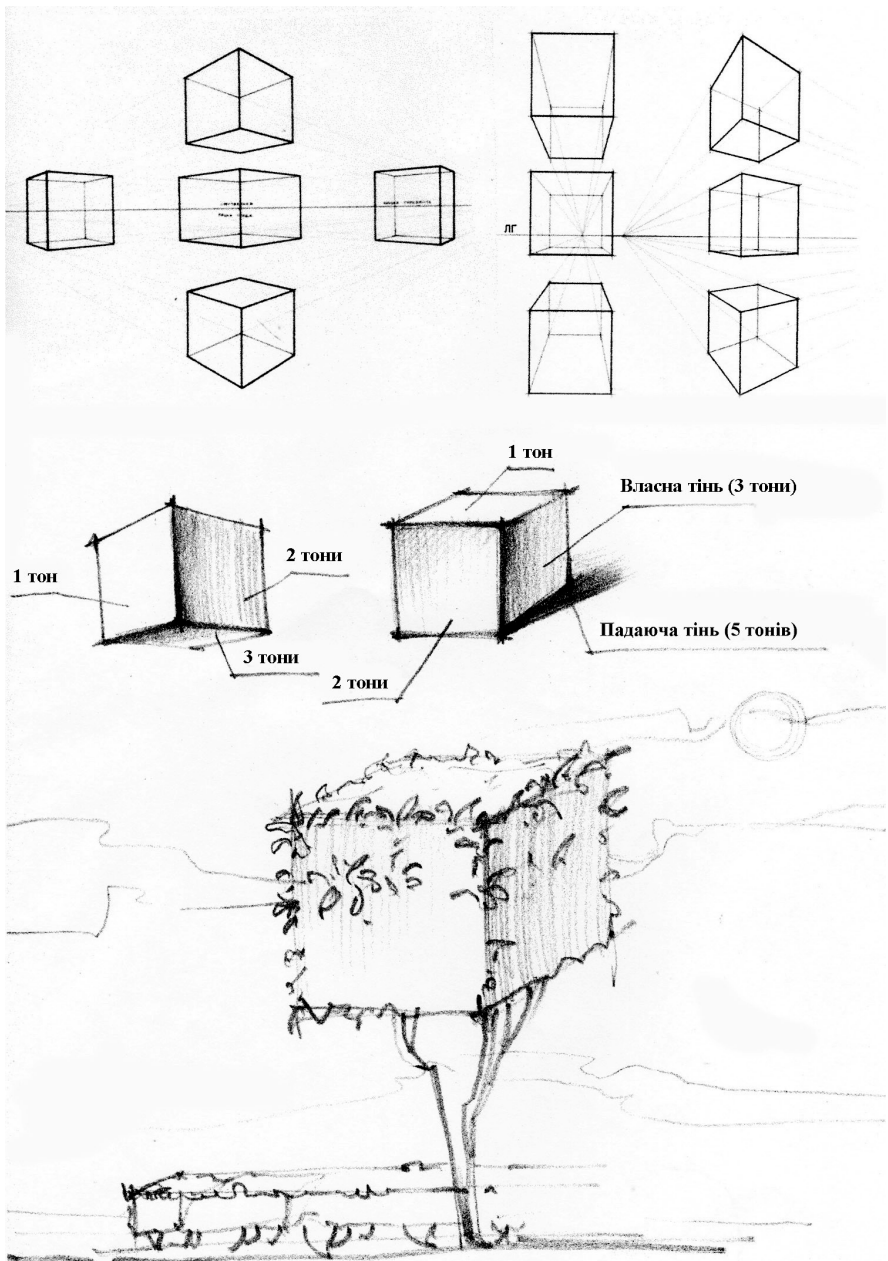

Рис. 19. Куб

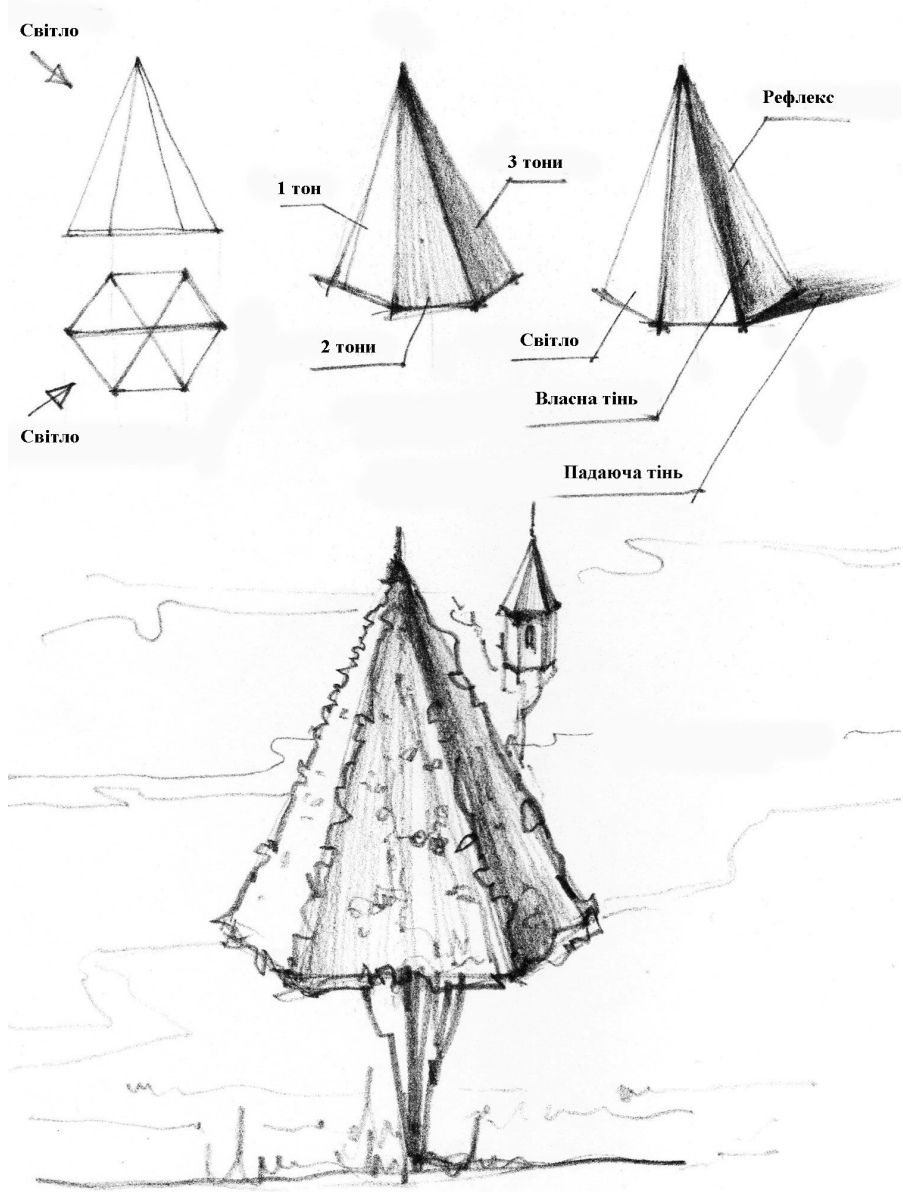

Рис. 20. Піраміда

Схема побудови ізотонів на кулі

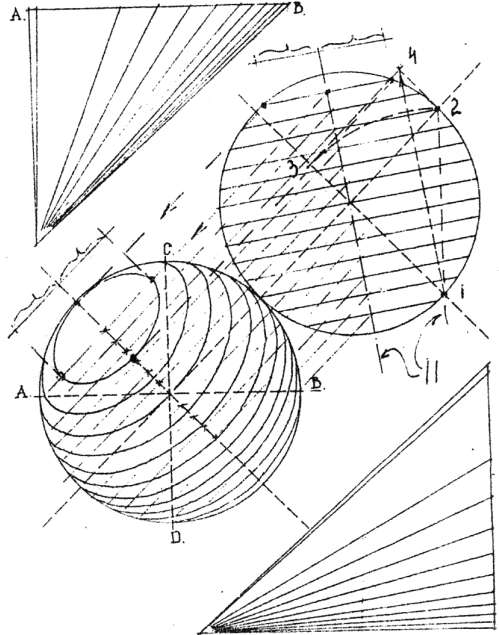

Рис. 21. Куля

Це пов'язано з тим, що око сприймає дуже велика кількість тонів — отже, шкала півтонів, які ви використовуєте, може бути дуже широкою. На круглих поверхнях перехід між півтонами буде м'яким і непомітним, без різких кордонів. На предметах прямокутної форми світло і тінь можуть лежати на сусідніх гранях, без жодного переходу між ними).

Півтінь — слабка тінь, що виникає, коли об'єкт освітлений кількома джерелами світла. Вона також утворюється на поверхні, зверненої до джерела світла під невеликим кутом.

Тінь — не висвітлений, або слабо освітлена поверхня. Тіні також можуть бути більш-менш інтенсивними. Розрізняють власні і падаючі тіні.

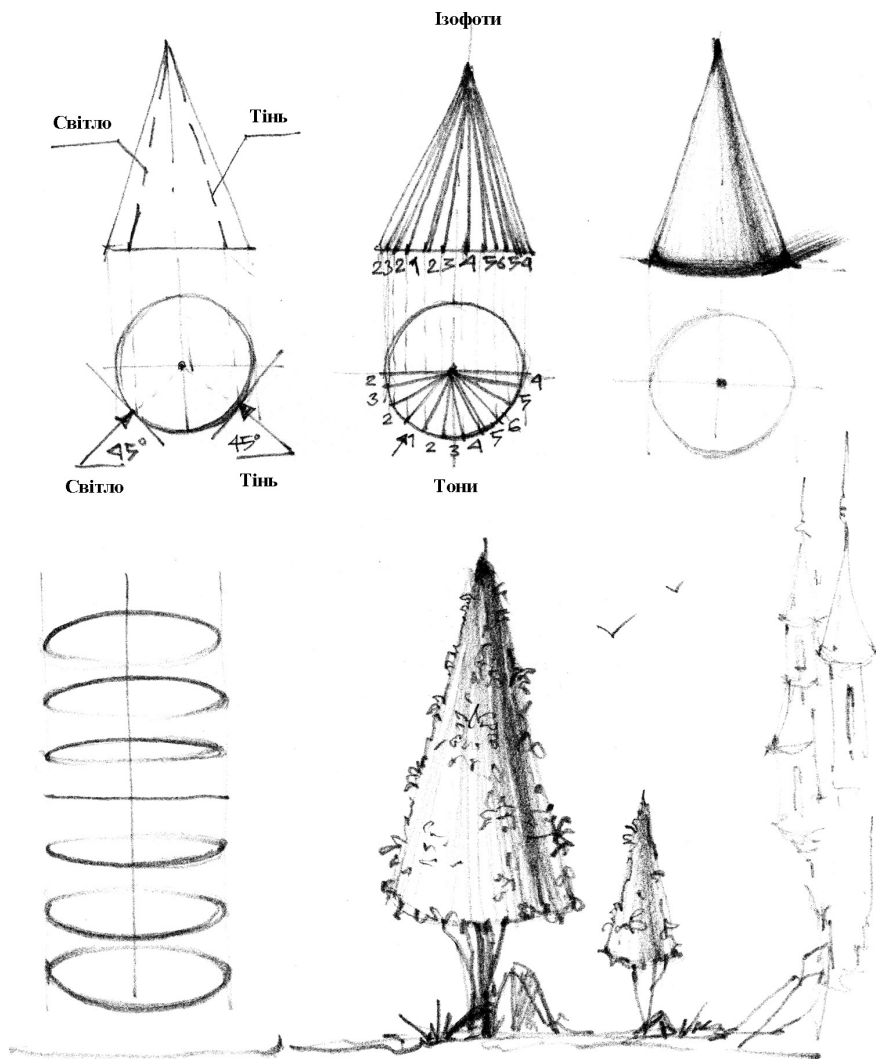

Рис. 22. Конус

Падаюча тінь — це те ж, що ми називаємо тінню в побуті, предмет відкидає її на інші поверхні.

Власна тінь — неосвітлена сторона самого предмета. Зазвичай в малюнку власна тінь темніше, ніж падаюча. Навіть, якщо даний освітлення слабке, і тіні не дуже інтенсивні, художник часто посилює власну тінь для того, щоб форма предмета краще читалася.

Рефлекс — з'являється у власній тіні. Рефлекс — це відбите світло від сусідніх предметів. У живописі рефлекси будуть кольоровими, що відображають колір предметів навколо. Але, незалежно від кольору, по тону рефлекс буде обов'язково світліше тіні. Яскравість рефлексу також буде різною, залежно від поверхні. На глянцевиx предметах можуть бути дуже яскраві і світлі рефлекси, на матових — майже не помітні.

Отже, на кожному зображуваній предмет повинні бути присутніми: світло, відблиск, півтінь, тінь, рефлекс. Саме в такому порядку. І у кожного елемента світлотіні своя роль.

Тіла обертання

До тіл обертання належать: куля, конус, циліндр, тор. Основні вказівки по відмиванню можна звести до деяких загальних положень:

- однією з головних задач при відмиванні креслення є виявлення світла. Неприпустимо «Втратити світло», як це трапляється в роботах сірих, монотонних. Щоб уникнути цього слід пам'ятати, що самі слабоосвітлені поверхні предмета тушуються світліше найсвітліших рефлексів в тінювих частинах;
- ребра тіл, освітлені прямим або відбитим світлом, завжди світліше граней, що утворюють ці ребра;
- падаючі тіні завжди сильніше власних;
- падаюча тінь на плоских поверхнях неоднорідна по тональності: вона сильніша у початку, де вона ближче до тіла, яке дає тінь, і слабше до кінця — у свого контуру (дія розсіяного світла). При цьому тінюві градації незначні. Крім того, межі падаючої тіні найбільш виразні у самого тіла, що дає тінь; в міру подовження тіні вони стають все слабкішими;
- падаюча тінь на кривих поверхнях також неоднорідна і залежить від характеру кривизни поверхні. Вона сильніше там, де поверхня більше відвернута від променів відбитого або розсіяного світла, і світліше на тій ділянці, де кут, утворений променями відбитого світла і площиною тінювої поверхні, досягає 90° (частину своєї тіні);
- тіні в замкнутих, хоча і більш віддалених просторах завжди темніше інших тіней.

Принцип розподілу тіней, світла та рефлексів ідентичний на циліндрі та конусі. Поверхні обертання дають зорове уявлення послідовного розподілу світлотінювих градацій: півтон, світло, відблиск, світло, півтон, тінь, рефлекс (рис. 23).

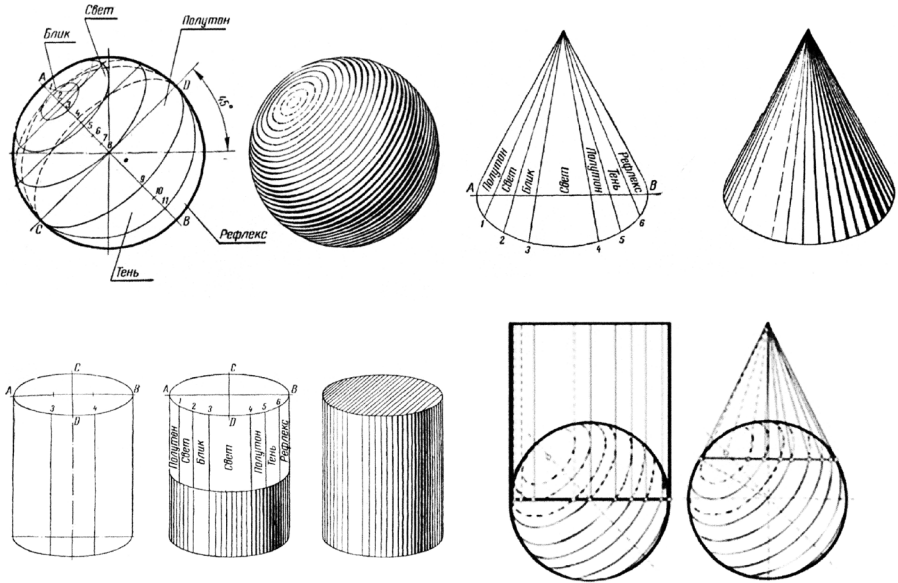

Рис. 23. Тіла обертання

Практична частина

На аркушах ватману А-3 формату накреслити в олівці в трьох проекціях кожне з граних тіл (куб, піраміда, паралелограм) та тіл обертання (куля, конус, циліндр). Після цього пропрацювати їх в простому олівці на світло-тіньовому рівні (нанести світло, власну ті падаючу тіні, рефлекси).

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал по побудові об'ємних тіл в графічній техніці:

<https://www.youtube.com/watch?v=PdtDtGBu-Dc>

<https://www.youtube.com/watch?v=qpqEE9yU474>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Розкажіть про особливості побудови та світло-тіньові закономірності на границях тілах.
2. Як побудувати ізофоти на тілах обертання?
3. Опишіть метод побудови ізофотів на кулі.
4. Що таке рефлекс?
5. Чим відрізняється власна тінь від падаючої?

Рекомендована література

1. Кадуріна А.О. Ландшафтна графіка та моделювання: методичні вказівки для студентів 2-го курсу спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Частина 1. Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2021. 44 с.
 2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.
-

Практичне заняття №8 СТВОРЕННЯ МАЛЮНКУ СКЛАДНОГО БАГАТОРІВНЕВОГО ТОПІАРІЯ В ЗМІШАНІЙ ТЕХНІЦІ (ВІДМИВАННЯ + ГРАФІКА)

Мета: навчитися придумувати та малювати композиції з топіаріїв.

Питання для підготовки:

1. Багаторівневі топіарії та композиції з простих топіаріїв.
2. Змішана техніка (відмивання + графіка).
3. Об'єктивні властивості форм.
4. Поняття тотожність, нюанс, контраст.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман А-3, прості олівці В, 2В, гумка, акварель, стаканчик, акварельні пензлики №3 і 5, лінери 0,3; 0,5).

Завдання:

- Навчитись створювати гармонійні композиції з топіаріїв.
- Навчитися придумувати та малювати складні багаторівневі топі арії.
- Освоїти змішану техніку з використанням акварелі та графіки.

Теоретичні відомості Геометричні властивості форм та принципи побудови композицій в ландшафтному дизайні

Існує 7 властивостей об'ємних форм. Це: геометричний вид форми, положення її в просторі, розмір, світло, колір, текстура, фактура. Існує ряд принципів побудови гармонійних композицій, серед яких є:

- тотожність,
- нюанс,
- контраст.

Тотожність — це рівність, збіг одного або декількох об'єктивних властивостей у різних форм. Воно є ознакою статичності споруди.

Нюанс — незначне розходження властивостей у форм, при якому подібність їх виражено сильніше, ніж відмінність. Ця ознака характеризує форму, яка прагне до динаміки. При нюансі відрізняється лише 1–3 властивості обраних форм.

Контраст — велика відмінність властивостей у форм, тобто відмінність — як протиставлення. Контраст — це яскраво виражена динамічність форми. При контрасті відрізняється три та більше властивостей форм. Контраст підкреслює властивості форми, робить їх більш вражаючими.

Виконавши ряд вправ з академічної відмивки граней тіл та тіл обертання та вивчивши основи побудови композицій, студенти приступають до виконання підсумкового завдання.

Практична частина

На акварельному аркуші чи ватмані намалювати композицію з топіаріями різних геометричних форм в 2-х проекціях та перспективному зображенні. Зробити акварельну підкладку в техніці академічного відмивання. Потім лінером проробити малюнок графічно. Гарно якщо перед цим студент зробить макет композиції (рис. 24).

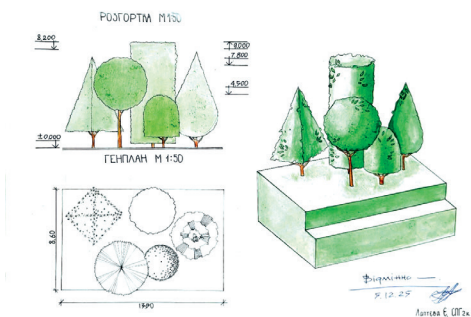
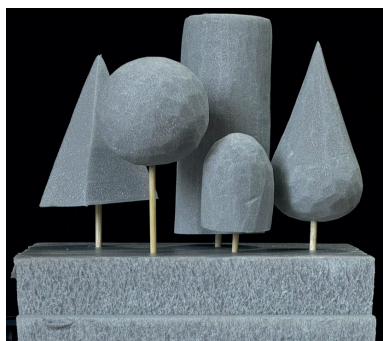

Рис. 24. Топіарії. Приклад студентської роботи

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал про геометричні властивості форм та принципи побудови композицій в ландшафтному дизайні:

<https://www.youtube.com/watch?v=BEsxxUhmhr4>

<https://www.youtube.com/watch?v=u2uhrIzwtCk>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Назвіть 7 об'єктивних властивостей форми.
2. Що таке контраст, нюанс, тотожність?
3. Які форми топіаріїв ви знаєте?
4. Опишіть етапи роботи в змішаній техніці (акварель + графіка).

Рекомендована література

1. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №9

МАЛЮНОК ДЕРЕВ ТА КУЩІВ В РІЗНИХ ТЕХНІКАХ З ВИКОРИСТАННЯМ ГУАШІ

Мета: освоїти різноманітні гуашеві техніки при художній подачі антуражу (дерев та чагарників).

Питання для підготовки:

1. Особливості техніки гуаші по-напівсухому.
2. Художні техніки гуаші по мокрому.
3. Гуаш в зображенні різних форм крон дерев та чагарників.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман, бавовняна ганчірочка, стаканчик, палітра (одноразова тарілка), крупнопориста губка, зібрана в кульку, клоунський ніс, широка фланцева кисть (2–2,5 див), гуашеві кисті, художня гуаш, «дитячий» пензлик, офісний папір (3 аркуші для трафаретів), ножиці, макетний ніж, гумка, олівець, клейонка, тушева калька, гумовий клей).

Завдання:

- Освоїти гуашеві техніки по «напівсухому».
- Освоїти гуашеві техніки по «мокрому».
- Спробувати техніки: протяжки, штамповки, прокрутки та ін.

Теоретичні відомості

Пропонована **техніка по-напівсухому** доцільна для архітектурно-художньої подачі антуражу на задньому плані, за будівлями, як лаштунки та далекі види. Для всіх видів подачі (від А до Е) необхідно підготувати гуаш на палітрі, нанести тонким шаром і забрати її надлишок з інструментів, — повинен вийти ефект «сухого пензлика» (рис. 25).

- А.** Під аркуш паперу, від краю до центра швидкими рухами наносяться мазки кистю по напівсухому. Чим більше нашарувань і перетинань, тим більш ефектно буде виглядати крона дерева.
- Б.** Та ж техніка, що й А. Але мазки кистю наносяться від центра до краю, повинен вийти ефект розсіювання, нечітко обкресленої крони.
- В.** Клоунський ніс занурює в напівсуху, розведену на палітрі гуаш і м'яко друкується на аркуші, створюючи кулясті форми крон однакового розміру.
- Г.** Для створення кулястих крон різного розміру необхідно вирізати трафарет з колами різних діаметрів, при цьому прорізати отвори потрібно із центра, щоб

через зайві прорізи не просочилася фарба. Потім методом тамповки, злегка доторкаючись до паперу, наноситься фарба з розподілом тону відповідно до того, як це робиться на кулі, позначивши світло, власну тінь, рефлекси.

- Д. Техніка аналогічна Г. Але в трафареті вирізьблюються інші форми дерев.
- Е. Дитячий, непрофесійний пензлик розплющують до форми зірочки, вмочають у фарбу на палітрі та наносять на аркуш, з нашаруваннями. Цей варіант художньої подачі підходить для зображення хвойних дерев і чагарників.

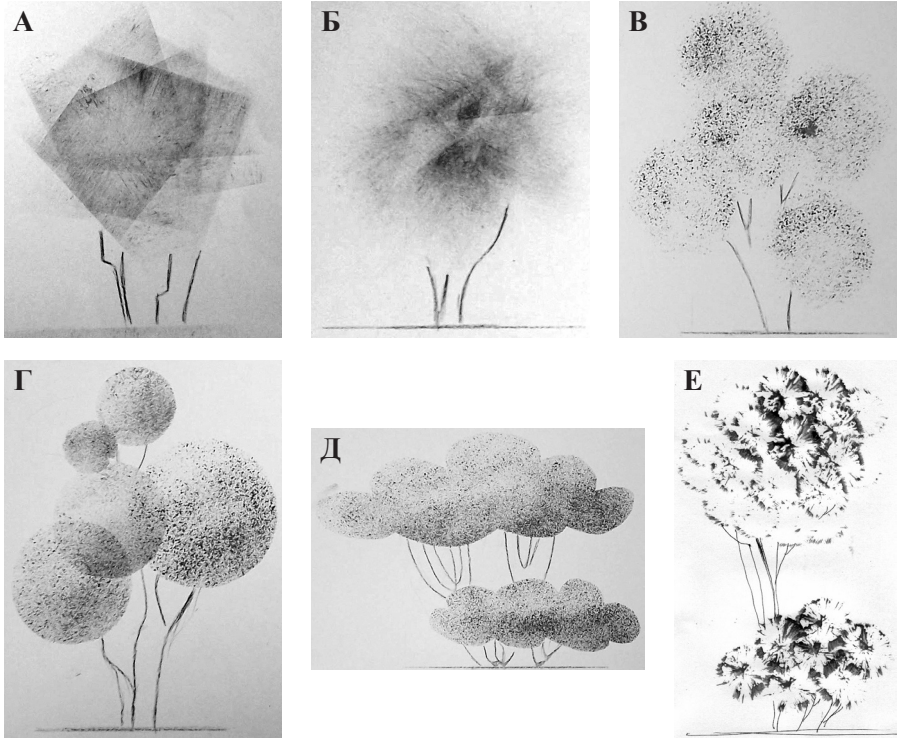

Рис. 25. Техніки архітектурно-художньої подачі дерев по «напівсухому»

Можливі й інші методи подачі, — із прокручуванням згорнутої в спіраль губки, відбитками марлі та ін. Сподіваємося, далі студенти підключать свою невичерпну фантазію для створення нових технік...

Техніка «по мокрому» найкраще підходить для архітектурно-художньої подачі антуражу на передньому плані або в тому випадку, якщо архітектурні спорудження виглядають масивно, виконані в гуаші, акрилі (рис. 26).

Перш ніж почати працювати з фарбами, необхідно підготувати аркуш паперу. На ватман за допомогою олівця наноситься малюнок дерев, далі на гумовий клей глянсовою стороною приклеюється тушева калька. Клей рівномірно розподіляється по всій поверхні аркуша за допомогою довгої лінійки. Потім акуратно вирізуються крони дерев, при цьому прорізається тільки шар кальки, не зачіпаючи папір. Калька знімається, і шар гумового клею скачується чистими руками або гумкою. При виборі гумового клею краще на невеликому листку паперу провести експеримент. Якщо попадеться невдала партія клею, на папері залишаться жовті плями або калька не зніметься з аркуша. Навіть при гарному клеї роботу потрібно виконати за один прийом, тому що при тривалому висиханні можливі ті ж наслідки. Гуаш - матеріал, що криє, не повинне бути присутнім сильно розведення водою. Для глянцевого ефекту та більшої густоти можна додати в гуаш клей ПВА.

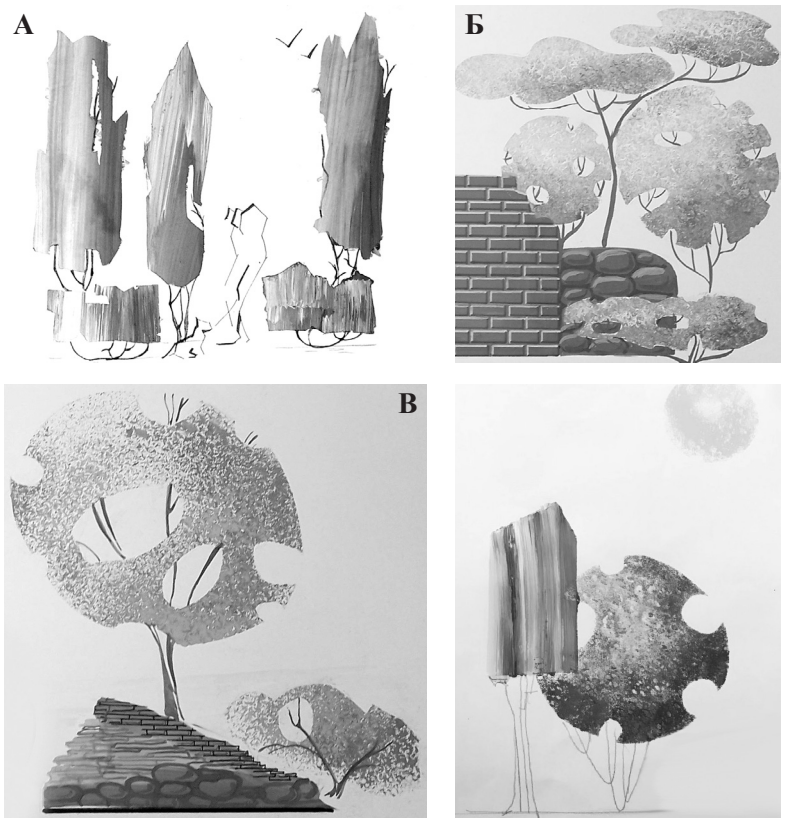

Рис. 26. Техніки архітектурно-художньої подачі дерев по «мокрому» (приклад студентської роботи)

- А.** Техніка «протягання». На палітрі товстими валиками один до іншого викладаються шари фарби різних квітів (наприклад, зелений — світло-зелений — охра - білий). Товстою фланцевою кистю зачерпуються всі шари валиків і простягаються уздовж крони майбутнього дерева на папері. Повинен відбутися процес «сполування» шарів.
- Б.** Техніка «багатошарової тамповки». На абрис крони рівномірно за допомогою крупнопористої губки наноситься середній тон листя дерева (наприклад, зелений). Після цього зображується зона світла (білий) і власної тіні (темно-зелений). При цьому світло та тінь наносяться так, щоб добре «читалася» пористість, із просвітами.
- В.** Техніка «одношарової тамповки». Аналогічна попередній техніці, за винятком того, що не наноситься попередньо середній тон і зберігається деяка «прозорість» крони.

Практична частина

На аркуші ватману формату А-3 виконати композицію з антуражем в гуаші у техніці по «напісхому» та по «мокрому» з зображенням груп дерев та чагарників (рис. 27).

Рис. 27. Дерева в антуражі в гуаші. Приклад студентської роботи

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал стосовно основ роботи з гуашшю:

<https://www.youtube.com/watch?v=X4D2eNnpkUY>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Чим гуашева техніка відрізняється принципово від акварельної?
2. Які пензлики слід використовувати в роботі з гуашшю?
3. За допомогою яких гуашевих технік можна відтворити шаровидні форми крон дерев?
4. Яка гуашева техніка використовується для зображення колоновидних форм крон дерев?

Рекомендована література

1. Kate Jarvik Birch Gouache for Beginners: Simple, Stunning & Realistic Projects : Walter Foster Publishing, 2025. 128 p.
2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Практичне заняття №10

ЗОБРАЖЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ КЛАДКИ СТІН ТА МОЩЕННЯ В ГУАШІ

Мета: навчитися зображати різні види кам'яної кладки в гуашевій техніці.

Питання для підготовки:

1. Види кам'яної кладки.
2. Гуашеві техніки.

Матеріал та обладнання: навчально-методичне забезпечення (конспект лекцій, методичні рекомендації), робоча програма навчальної дисципліни, силабус, художні та канцелярські матеріали (ватман, бавовняна ганчірочка, стаканчик, палітра (одноразова тарілка), клейонка, клоунський ніс, зубна щітка, широка фланцева кисть (2–2,5 см), гуашеві пензлі, художня гуаш, офісний папір, макетний ніж, гумка, олівець, золота або срібна гелева ручка, акварельні кисті, рейсфедер, мілкопориста губка).

Завдання:

- Ознайомитися з різними видами кам'яної кладки в саду.
- Вивчити нові гуашеві техніки.

Теоретичні відомості

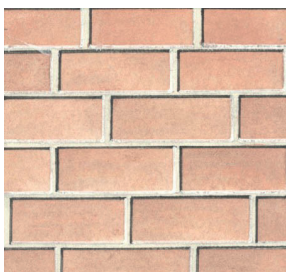
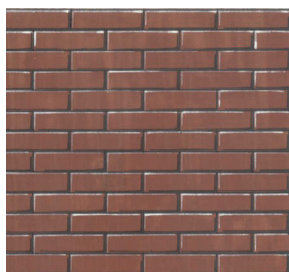
Описані далі способи зображення фактур будуть корисні студентам, для зображення стін будівель, цокольних поверхів, підпірних стінок (*рис. 28*).

- А.** Для імітації цегельної кладки бажано, насамперед, грамотно зобразити розмір і кладку цегли. Розмірні характеристики каменю — 120 мм х 250 мм х 65 мм, для міцності кладки присутня «перев'язка». Споконвічно заливається основа — кольори самої цегли (теракотовий). Потім прорисовуються за допомогою рейсфедера лінії сполучного цементного розчину (сірий). Після цього на кожному камені лінійно відображаються світло (абрикосовий) і власна тінь (коричневий). Якщо кольори цегли іншої — кольори світла повинен бути на 2 тони світліше кольорів кладки, а тінь — на 2 тони темніше. Таким чином, відтвориться ілюзія об'ємності.
- Б.** Бутове мурування представлене окатаними гірськими породами неправильних плавних обрисів. Заливається основні кольори каменю (частіше це відтінки сірого), далі по тональності йде розбивка зі світлом і тінню на кожному камені. Відмінність полягає в тім, що робиться це кистю, по мокрій гуаші, з розтягуванням тону. У завершення тонкою білячою кистю прорисовується простір між каменями. Це може бути розчин або просто вузький простір (суха кладка). На зображенні розчину повинне бути небагато, інакше це нетехнологічно.

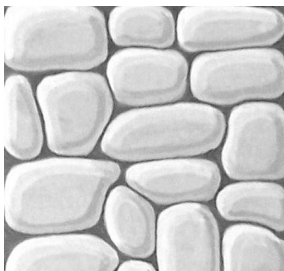
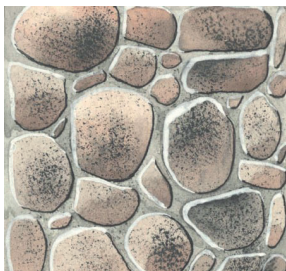
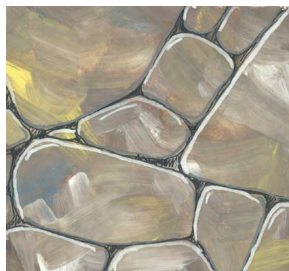
- В.** Облицювання «локшина» виконується із шаруватих порід каменю. Технологія зображення та ж, що й на побутовому муруванні, за винятком того, що всі камені мають трохи різні відтінки. Кількість варіацій у кольорі також велика: бежевий, коричневий, охра, теракотовий, сірий та ін. У завершення тонкою кистю прорисовується розчин і окремі шари каменю.
- Г.** «Шуба» є одним з найпоширеніших способів декорування фасадів. Зобразити графічно її можна двома способами: 1 — тамповка мелкопористою губкою, 2 — набризг за допомогою зубної щітки. Наноситься середній тон, потім мелкодисперсні краплі на 2 тони світліше та на 2 тони темніше, — за рахунок цього з'являється ілюзія обсягу.
- Д.** Облицювання керамічною плиткою зображується в такий спосіб: наноситься середній тон. Потім б'ється аркуш офісного паперу та, повертаючи його щораз під різним кутом, — за допомогою гуаші наноситься поверх малюнок тоном в 2 рази темніше й 2 рази світліше або іншими кольорами. І, так само, як і в цегельній кладці за допомогою рейсфедера проробляються світло, тінь і шви.

Основними вимогами, пропонованими до мощення, є міцність, довговічність, краса та зручність в експлуатації (рис. 29, 30).

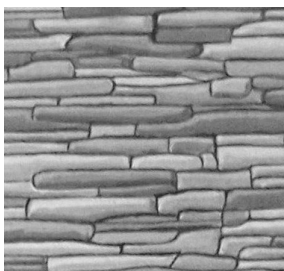
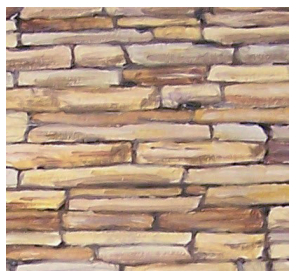
- А.** Торцева шашка один з найбільш древніх способів мощення, що прийшли до нас із часів Середньовіччя в трохи спрощеному варіанті. Сьогодні це не дерев'яні стовпчики, що забивають у землю, а дерев'яні спіли невеликої висоти, які укладаються на підготовлену, гідроізольовану підставу. При їхній імітації наноситься перший тон тла. Потім у трубочку звертається тонкопориста губка та профарбовується на торці по кільцях різними деревними відтінками (коричневий — охра — теракот та ін.). Після чого потрібно повернути пофарбований торець, у результаті цього виходять кола із зображенням спілів дерева, вони повинні бути різних діаметрів, із заповненням від великих — до дрібного. Далі потрібно тонкою кистю промалювати текстуру дерева та тріщинки.
- Б.** Паркет, палубна дошка використовуються переважно в інтер'єрі. Однак дерев'яні покриття часто зустрічаються й при покритті доріжок у саду, і при настилі терас поблизу водойм, у зонах відпочинку й ін. При їхньому зображенні використовується техніка «протягання», що вивчалася нами раніше, при зображенні антуражу. Зверху рейсфедером прорисовуються шви.
- В.** Брекчія являє собою викладені на бетонній основі уламки різних порід каменю. У них присутні найрізноманітніші кольори та відтінки й поверх обраного тону можна використати техніку накладення інших кольорів за допомогою м'ятого паперу, набризгу або тамповки, — на вибір.

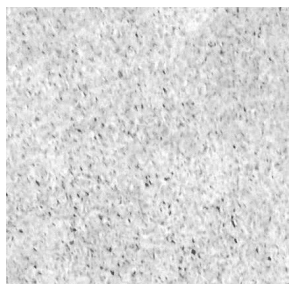
А. Цегельна кладка

Б. Бутове мурування

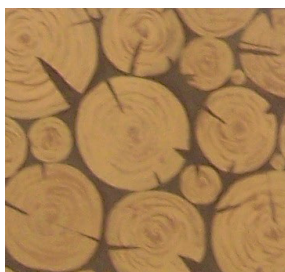
В. Облицювання «Локшина»

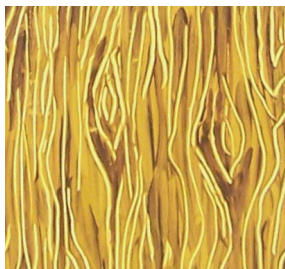
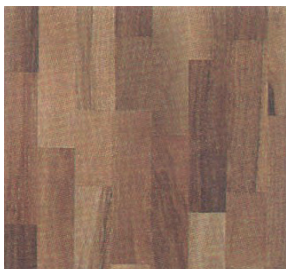
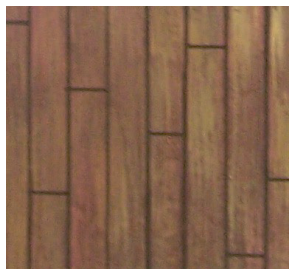
Г. «Шуба»

Д. Облицювання керамічною плиткою

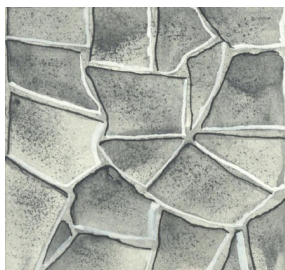
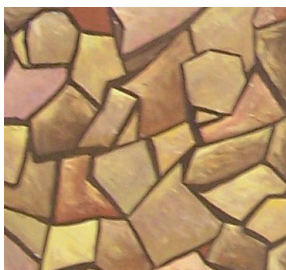
Рис. 28. Імітація фактури стін в гуашевих техніках

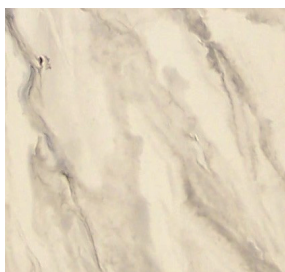
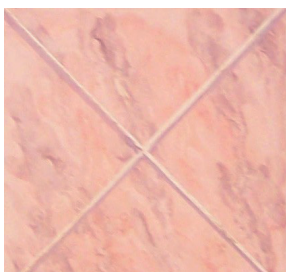
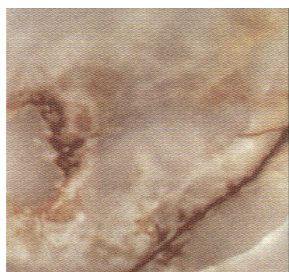
А. Торцева шапка

Б. Паркет, палубна дошка

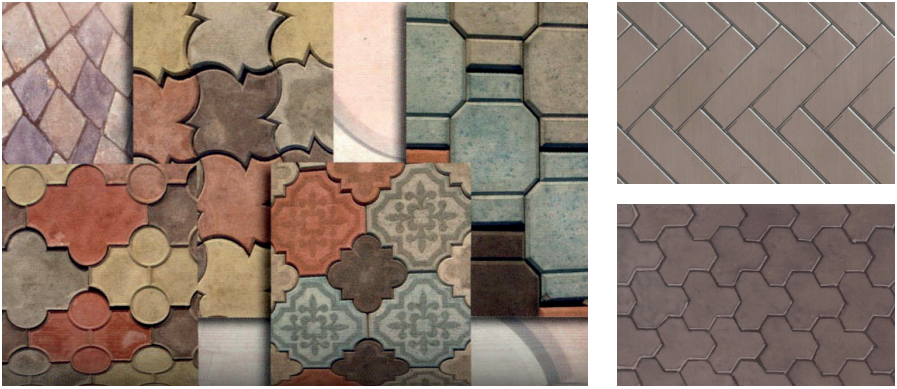
В. Брекчія

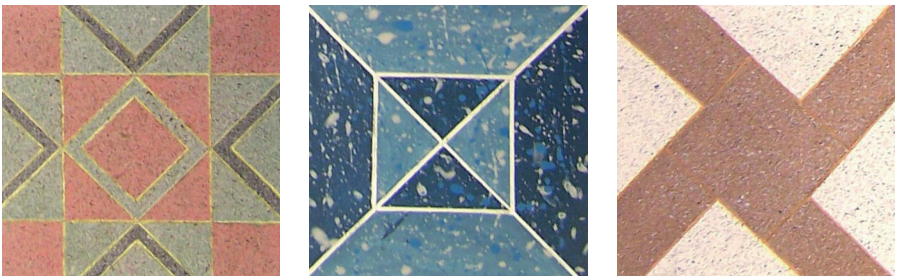
Г. Мармур

Рис. 29. Імітація моцнення в гуашевих техниках

- Г. Мрамур буває самих різних кольорів: білий, сірий, рожевий та ін. і використовується в покритті закритих терас або в інтер'єрі. Його імітацію можна виконати 2-мя способами: 1 — створити гуашеву основу обраних кольорів і по мокрому запустити кистю кілька кольорів — на 2 тони світліше й темніше; 2 — на мокру основу розсипати крупинки марганцівки, від яких розпливуться характерні розлучення, що імітують жили.
- Д. ФЕМ (фігурні елементи мощення) — найпоширеніше покриття бруківок і тротуарів на вулицях міста, прорисовуються по тім же принципі, що й цегельна кладка.
- Е. Плитка з полірованою мармуровою крихтою виконується за допомогою техніки набризгу, про яку йшла мова раніше. Поверх гуаші срібної або золотий гелевою ручкою, що імітує металеві пластини, наноситься характерний малюнок підлоги.

Д. ФЕМ (фігурні елементи мощення)

Е. Плитка з полірованою мармуровою крихтою

Рис. 30. Види мощення в гуашевих техніках

Практична частина

На ватмані формату А-3 виконати композицію з різними видами кам'яної кладки. На другому аркуші намалювати композицію з різними видами мощення доріжок та майданчиків (рис. 31, 32).

Рис. 31. Фактура стін в гуаші. Приклад студентської роботи

Рис. 32. Техніки мощення в гуаші. Приклад студентської роботи

Завдання для самостійної роботи

Законспектувати відеоматеріал про різноманітні гуашеві техніки:

<https://www.youtube.com/watch?v=7nMCUmmYizw>

https://www.youtube.com/watch?v=K9yS_pNnzDo

<https://www.youtube.com/watch?v=KHFFibuNudU>

Правила оформлення конспекту: в вільній формі в зошиті, поруч з лекціями за наданими темами.

Питання для обговорення та контролю

1. Які види кам'яної кладки ви знаєте?
2. Які види мощення використовуються для мощення доріжок та майданчиків саду?
3. Які гуашеві техніки доцільно використовувати для зображення кам'яної кладки та мощення?

Рекомендована література

1. Kate Jarvik Birch Gouache for Beginners: Simple, Stunning & Realistic Projects : Walter Foster Publishing, 2025. 128 p.
2. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Barrington Barber. The Ultimate Guide to Drawing: Skills & Inspiration for Every Artist: Arcturus Publishing, 2021. 608 p.
2. Kate Jarvik Birch Gouache for Beginners: Simple, Stunning & Realistic Projects : Walter Foster Publishing, 2025. 128 p.
3. Francis D. K. Ching. Architectural Graphics. 6th Ed. New York : John Wiley & Sons Inc, 2015. 272 p.
4. Кадуріна А.О. Ландшафтна графіка та моделювання: методичні вказівки для студентів 2-го курсу спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Частина 1. Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2021. 44 с.
5. Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 248 с.

Допоміжна

1. Swailes J. Field Sketching and the Experience of Landscape. London : Routledge, 2016. 432 p.
2. Travis S. Sketching for Architecture + Interior Design. Laurence King, 2015. 128 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова. Режим доступу: <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

ЛАНДШАФТНА ГРАФІКА ТА МОДЕЛЮВАННЯ
Частина 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних та самостійних робіт для здобувачів спеціальності
«Садово-паркове господарство» першого (бакалаврського) рівня

Укладач:
Кадуріна Антоніна Олегівна

Оригінал макет виготовлено в авторській редакції
Шрифт Times New Roman

Підписано до друку 28.05.2026. Формат 60х90/16
Обсяг 3,02 ум. друк. арк. Наклад 100 пр.
Зам. №26023

Видавець і виготовлювач С. Л. Назарчук
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7024 від 23.12.2019
65009, Одеса, Фонтанська дорога, 10
Тел.: +38 050 905 23 77
E-mail: selen_odessa@ukr.net